

การพัฒนาผู้บริหารตามกรอบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล*

ชนะไพร ยอดบุญเรือง^{1*} สมเกียรติ ตุ่นแก้ว² พูนชัย ยาวีราช³ และสุวดี อุปปินใจ⁴

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

⁴อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

*Corresponding author e-mail: chanaprai2523chiangrai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการเชิงวิเคราะห์แนวคิดที่เขียนขึ้นจากการศึกษาวรรณกรรมและบทความวิจัยเชิงเอกสารในระดับนานาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาในบริบทของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาให้เทียบเท่าระดับนานาชาติ รวมถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องในบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย กรอบแนวคิดสำคัญประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) การบริหารจัดการคุณภาพ (Total Quality Management) วัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม (Innovation Culture) และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การศึกษาครั้งนี้เสนอแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้

คำสำคัญ: โรงเรียนมาตรฐานสากล; ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา; การบริหารจัดการคุณภาพ

* Received: 28 March 2025, Revised: 8 June 2025, Accepted: 19 June 2025

The Development of School Administrators under the International Standard School Framework

Chanaphrai Yotbunrueang¹ Somkiet Tunkaew²
Poonchai Yavirat³ Suwadee Ouppinjai⁴

¹Master of Education in Educational Administration, Chiangrai Rajabhat University

²Lecturer of Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

³Lecturer of Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

⁴Lecturer of Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: chanaphrai2523chiangrai@gmail.com

ABSTRACT

This academic article presents a conceptual analysis based on a comprehensive review of relevant literature and research studies. Its objective is to analyze approaches to educational leadership development within the context of World-Class Standard Schools. The article focuses on synthesizing key factors that contribute to effective school management aligned with international standards, as well as proposing practical applications for Thai educational settings. The conceptual framework includes Strategic Leadership, Total Quality Management (TQM), Innovation Culture, and Lifelong Learning, all of which are considered essential for school administrators to adapt and lead effectively in the 21st century. The analysis concludes with proposed strategies that can be practically applied to enhance the quality of Thai education and elevate it to a globally competitive level.

Keywords: World-Class Standard School; Strategic Leadership; Educational Leadership Development; Quality Management.

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบการศึกษาได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับสากล องค์การการศึกษาทั่วโลกจึงได้กำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวและนำพาโรงเรียนสู่มาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้น (UNESCO, 2015) ในบริบทของประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดนโยบายพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เทียบเท่ากับประเทศที่มีระบบการศึกษาขั้นสูง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) โรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาและบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเทียบเคียงกับมาตรฐานระดับโลก โครงการนี้ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

โดยใช้แนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และกรอบการประเมินคุณภาพ OBECQA (Office of the Basic Education Commission Quality Award) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้ประเมินคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นไปตามแนวทางของระบบคุณภาพพระระดับสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) โดย OBECQA มีเกณฑ์หลัก 7 ด้านในการประเมิน ได้แก่ 1) การนำองค์กร (Leadership) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Students and Stakeholders) 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis, and Knowledge Management) 5) บุคลากร (Workforce) 6) กระบวนการปฏิบัติการ (Operations) และ 7) ผลลัพธ์ด้านการศึกษา (Education Results) ซึ่งกรอบการประเมินนี้ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานสากล โดยเน้นการสังเคราะห์แนวคิดจากวรรณกรรมและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องในระดับนานาชาติ วิเคราะห์แนวคิดและแนวทางการบริหารจัดการ ตลอดจนเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย และอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (School Leadership) การบริหารจัดการที่ยึดหลักคุณภาพ (Total Quality Management) วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม (Innovation Culture) และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลจะนำไปสู่แนวทางหรือ “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง” เพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ผลจากการศึกษานี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางหรือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) คือกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนโรงเรียนให้มีคุณภาพในระดับนานาชาติ ทั้งด้านวิสัยทัศน์ ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง (Fullan, 2014; Bush, 2020) แนวคิดนี้สอดคล้องกับกรอบคุณภาพของ OBECQA และ TQA ที่กำหนดว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่สามารถกำหนดเป้าหมาย เชื่อมโยงทรัพยากร และประเมินผลลัพธ์ของการเรียนรู้ตามมาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

การพัฒนาผู้บริหารในบริบทของโรงเรียนมาตรฐานสากลควรมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership): ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทาง และกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อโลกยุคใหม่ (Leithwood, 2017) (2) การบริหารจัดการที่ยึดหลักคุณภาพ (Total

Quality Management): การดำเนินงานตามวงจร PDCA เพื่อพัฒนาการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง (Deming, 1986) (3) วัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Culture): การส่งเสริมให้บุคลากรสามารถริเริ่มและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ (OECD, 2018) และ (4) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning): การส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Hargreaves & Fullan, 2012)

กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพผู้บริหารให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานสากล ได้แก่ 1) การอบรมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Training Workshops) ที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจจากข้อมูล (data-driven) 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารงาน (ICT in School Leadership) และ 4) โครงการ PLC (Professional Learning Community) สำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมหนึ่งที่สะท้อนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาผู้บริหารและสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนที่มีศักยภาพจำนวน 500 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาและประเมินตามเกณฑ์ OBECQA และ TQA โดยมีวัตถุประสงค์ในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการให้ทัดเทียมระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้เทียบเคียงระดับนานาชาติ จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่สามารถเปลี่ยนผ่านองค์กรได้ (Transformational Leadership) ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจ และการประเมินผลที่มีความแม่นยำ โรงเรียนที่มีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจน ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ และใช้กระบวนการประเมินผลที่เป็นจริง จะสามารถยกระดับทั้งคุณภาพของผู้เรียนและความเชื่อมั่นจากชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อผนวกกับหลักการของ OBECQA และ TQA อย่างครบวงจร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557; World Bank, 2021)

บททวนวรรณกรรม/แนวคิด

1. แนวทางการศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารในโรงเรียนมาตรฐานสากล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนดำเนินการศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมทางวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในระดับสากล โดยเน้นการวิเคราะห์กรอบแนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น OECD และ UNESCO รวมถึงแนวคิดจากนักวิชาการที่มีผลงานโดดเด่นในด้านการบริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของ

การพัฒนาผู้บริหารในบริบทโรงเรียนมาตรฐานสากล ทั้งนี้ เนื้อหาในส่วนถัดไปจะกล่าวถึงแนวคิดหลักที่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับการส่งเสริมสมรรถนะผู้บริหารให้สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 การวิเคราะห์กรอบแนวคิดจากวรรณกรรม

จากการศึกษาวรรณกรรมทางการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวคิดที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากลสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการที่ยึดหลักคุณภาพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม และการพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งแต่ละแนวคิดสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership)

แนวคิดนี้เน้นบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางขององค์กร การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการวางกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการวิเคราะห์บริบทภายนอกและภายใน และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน (Leithwood, 2017)

1.1.2 การบริหารจัดการที่ยึดหลักคุณภาพ (Quality Management)

เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการวางระบบบริหารงานในองค์กรอย่างเป็นระบบ เน้นการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลในลักษณะวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แนวคิด TQM ยังมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Deming, 1986)

1.1.3 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Culture)

โรงเรียนมาตรฐานสากลจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง และการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาวิธีการเรียนการสอน และการสร้างระบบสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร (Fullan, 2014)

1.1.4 การพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหาร มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การอ่าน การเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการทำงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างลึกซึ้ง (Hargreaves & Fullan, 2012)

2. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งยกระดับโรงเรียนที่มีความพร้อมจำนวน 500 แห่ง ให้เป็นต้นแบบของโรงเรียนที่มีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล โครงการนี้ริเริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2553–2555 โดย

เน้นการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อศักยภาพของผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมโลกอย่างมีคุณภาพ

โรงเรียนในโครงการนี้จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรที่สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานนานาชาติ มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “พลโลก” (Global Citizen) ที่มีศักยภาพรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมกันนี้ ยังมีการพัฒนาผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และนานาชาติ รวมถึงการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนมาตรฐานสากลยังมีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากองค์การที่เกี่ยวข้องในระดับสากล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติและมาตรฐานโลก แบ่งเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่

- 1) คนเก่ง – มีความสามารถทางวิชาการ คิดวิเคราะห์เป็น มีความรู้ทันเหตุการณ์ ทันเทคโนโลยี และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
- 2) คนดี – มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง เคารพสิทธิผู้อื่น และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม
- 3) คนมีความสุข – มีสุขภาพดี มีจิตใจที่เข้มแข็ง ร่าเริง และสนุกกับการเรียนรู้และการใช้ชีวิต (สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553)

โครงการนี้จึงนับเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยให้ขยับเข้าใกล้มาตรฐานระดับโลก ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553)

2.1 แนวทางการกำกับดูแลโรงเรียนมาตรฐานสากล

การกำกับดูแลโรงเรียนมาตรฐานสากลอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยใช้กรอบแนวทางตามเกณฑ์ OBECQA (Office of the Basic Education Commission Quality Award) และ TQA (Thailand Quality Award) เพื่อประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามหลักการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) โดยมุ่งเน้นวงจรการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ตามแนวทางของ Deming (1986)

2.2 เป้าหมายและคุณลักษณะของโรงเรียนมาตรฐานสากล

โรงเรียนมาตรฐานสากลมีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ โดยมุ่งพัฒนาให้เป็น “พลโลก” (Global Citizen) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) คนเก่ง เป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิชาการ

มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ รู้เท่าทันเทคโนโลยี และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรู้ทั้งเกี่ยวกับบริบทของประเทศไทยและสากล 2) คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม เคารพสิทธิและความแตกต่างของผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม 3) คนมีความสุข มีสุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์ แข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส สนุกกับการเรียนรู้ และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานและการใช้ชีวิต คุณลักษณะทั้งสามนี้สะท้อนเจตนารมณ์ของโครงการที่ไม่เพียงมุ่งเน้นความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนทั้งด้านพฤติกรรม คุณค่า และอารมณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีบทบาทในสังคมระดับนานาชาติได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553)

2.3 การจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากลต้องตอบสนองต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 อาทิ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรจึงควรมีความยืดหยุ่น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล (UNESCO, 2015; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

2.4 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ครูและบุคลากรในโรงเรียนมาตรฐานสากลต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการอบรม การวิจัยในชั้นเรียน และการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนวิชาชีพ (Professional Learning Community – PLC) ซึ่งช่วยสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรมในโรงเรียนอย่างยั่งยืน (Hargreaves & Fullan, 2012; OECD, 2018)

2.5 การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลต้องยึดหลักการของ TQM (Total Quality Management) และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยผู้บริหารต้องสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การสร้างเป้าหมายร่วม และการติดตามประเมินผลที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ (Leithwood, 2017; กระทรวงศึกษาธิการ, 2557; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานสากลในบริบทของประเทศไทย

การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำทั้งในด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์การบริหาร ความสามารถในการใช้ข้อมูล และทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีแนวทางสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

3.1 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership Development)

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ผู้บริหารจำเป็นต้องมี ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) ที่สามารถวางแผน วิสัยทัศน์ และ

เป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก (Fullan, 2014) โดยแนวทางสำคัญที่ควรนำมาใช้ ได้แก่

3.1.1 พัฒนาผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ให้ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและพัฒนาโรงเรียนไปสู่มาตรฐานสากล

3.1.2 ส่งเสริมการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล (Data-Driven Decision Making) เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีหลักการ

3.1.3 เสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) ซึ่งช่วยให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน (Bush, 2020)

3.2 การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา (Total Quality Management in Education)
แนวทางการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลต้องใช้หลัก การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM – Total Quality Management) เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง (Deming, 1986) โดยมีแนวทางดังนี้

3.2.1 ใช้แนวทาง PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

3.2.2 พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) ให้โรงเรียนสามารถวัดผลและปรับปรุงกระบวนการบริหารได้ตามมาตรฐานสากล (UNESCO, 2015)

3.2.3 พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.3 การพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ (Building a Culture of Innovation in Schools)

การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรให้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและแนวปฏิบัติใหม่ ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนมาตรฐานสากลสามารถปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ (OECD, 2018)

3.4 การพัฒนาผู้นำการศึกษาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Educational Leadership Development)

ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Trilling & Fadel, 2009) ทักษะเหล่านี้จะเป็นฐานสำคัญของภาวะผู้นำยุคใหม่

3.5 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน (Strengthening School-Community Partnerships)

การบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชน ซึ่งสามารถร่วมออกแบบการเรียนรู้ สนับสนุนทรัพยากร และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรร่วม (Epstein, 2011) แนวทางสำคัญ ได้แก่

- 3.5.1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
- 3.5.2 การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้
- 3.5.3 การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและทรัพยากรกับเครือข่ายนานาชาติ

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการยกระดับทั้งด้านภาวะผู้นำ ระบบการบริหารคุณภาพ วัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผู้บริหารต้องมีทักษะสำคัญในการคิดเชิงกลยุทธ์ การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การปรับตัวกับนวัตกรรม และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 แนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามกรอบมาตรฐานสากล ได้แก่ การพัฒนาองค์ประกอบเชิงระบบ เช่น การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม การพัฒนาทักษะของผู้บริหารให้เท่าทันยุคสมัย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วม แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ยืดหยุ่น และสามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการบูรณาการหลักการบริหารจัดการคุณภาพ (Total Quality Management) เข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษา จะช่วยเสริมสร้างระบบบริหารที่มีความชัดเจน โปร่งใส และมุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงคุณภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างเป็นระบบควรดำเนินการควบคู่กับ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขยายแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับผู้นำสถานศึกษา องค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาผู้บริหารไม่อาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ แต่ควรเป็น “ระบบพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” ที่เชื่อมโยงกับคุณภาพของระบบการศึกษาโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *กรอบการบริหารจัดการตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) เพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล*. สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา.
- สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). 15 รูปแบบการบริหารโรงเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษา
ต้นแบบรุ่น 1. 21 เซ็นจูรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2565-2568. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.

Bush. (2020). *Theories of Educational Management*. Harper and Row.

Deming. (1986). *Out of the crisis*. MIT Center for Advanced Educational Services.

Epstein. (2011). *School, Family, and Community Partnerships*. Routledge.

Fullan, M. (2014). *The Principal: Three Keys to Maximizing Impact*. Jossey-Bass.

Hargreaves & Fullan. (2012). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*.

Teachers College Press. World Bank Group.

Leithwood, K. (2017). Seven strong claims about successful school leadership. *School
Leadership & Management*, 38(1), 1–18.

OECD. (2018). *Teaching for the Future*. Effective Classroom Practices to Transform
Education, OECD,. Publishing, Paris

Trilling & Fadel. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.

UNESCO. (2015). *Rethinking Education: Towards a global common good*. UNESCO
Publishing.

World Bank. (2021). *Successful School Leadership in the 21st Century*. Education Global
Practice.